

11 клас. Всесвітня історія.

Тема. Індія в другій половині XX – на початку XXI ст.

Мета: охарактеризувати внутрішню і зовнішню політику Індії від часів здобуття незалежності до сьогодення; розвивати вміння аналізувати, критично мислити, висловлювати власні судження; виховувати повагу до історії різних народів.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: підручник, відеофрагмент «Індіра Ганді – історія дивовижної жінки в Індії», роздатковий матеріал (картки із завданнями), політична карта світу.

Хід уроку

I. Організаційний момент уроку

II. Актуалізація опорних знань

Перевірка домашнього завдання

Завдання:

1. Визначте завдання «культурної революції».
2. Скласти історичний портрет Ден Сяопіна.

Картка

Поясніть терміни: «великий стрибок», «культурна революція».

Написати основні дати: проголошення КНР, «культурна революція», початок соціально-економічних реформ у Китаї, коли до Китаю перейшла британська колонія Гонконг, Конституція, що діє сьогодні.

III. Мотивація навчальної діяльності

Пояснення вчителя.

Офіційна назва країни, Індія, походить від історичної назви річки Інд. Конституція Індії визнає та вживає у офіційному користуванні також другу (власне, історично – першу) назву, Бгарат, яка походить від імені давньоіндійського царя Бгарати, історія якого описана в «Магабхараті». Третя назва, Гіндустан (з перської – «країна індійців»), використовується з часів Імперії Великих Моголів, однак офіційного статусу не має.

IV. Вивчення нового матеріалу

Вчитель ознайомлює учнів із темою та планом уроку

Тема. Індія в другій половині XX – на початку XXI ст.

План

1. Перемога народів Індії в боротьбі за незалежність.
2. Політична та правова система Індії
3. Основні напрямки у внутрішній і зовнішній політиці Джавахарлала Неру та Індіри Ганді.
4. Розвиток Індії наприкінці XX – на початку XXI ст.

1. **Перемога народів Індії в боротьбі за незалежність.**

Робота з картою

Учні знаходять на карті Індію.

Пояснення вчителя.

Індія, як колонія Великої Британії, брала участь у Другій світовій війні. Приблизно 3 млн. індійців воювали на фронті. У країні розвивалося машинобудування, тому Індія змогла сплатити всі борги Великій Британії і вийти з війни економічно міцною.

Одразу після закінчення Другої світової війни Індія, як і раніше, являла собою конгломерат різних рас, мов і релігій.

Усе це заважало згуртуванню населення і послаблювало національно-визвольний рух. Найбільшими релігійними групами були індуїсти і мусульмани.

Їх представляли, відповідно, дві партії, що відігравали провідну роль у національно-визвольній боротьбі, – Індійський Національний конгрес (ІНК) на чолі з Джавахарлалом Неру і Мусульманська ліга, очолювана Мухаммед Алі Джинною.

Рух проти колоніального панування охопив широкі верстви населення Індії. Непримиренні позиції стосовно майбутнього країни призвели у 1947 р. до збройного зіткнення між індуїстами і мусульманами.

За цих умов парламент Великої Британії прийняв «Акт про незалежність Індії» 15 серпня 1947 р., що передбачав розділ колишньої колонії на Індійський Союз і Пакистан. Кордони між двома новими державами були проведені без урахування національних та історичних особливостей, що призвело до тривалого індо-пакистанського конфлікту.

Показ відеофрагменту уроку «Індія»

<https://www.youtube.com/watch?v=T2jYxCeMFW4>

Робота зі схемою.

Учні заповнюють схему під керівництвом вчителя

Політичне становище Індії після Другої світової війни

Висновок. 15 серпня 1947р. Індія здобула незалежність та поділ на два домініони – Індійський Союз і Пакистан. Такий поділ зумовлено місцем проживання двох найбільших релігійних груп – індусів і мусульман. Та кордони були проведені без врахування національних та історичних особливостей, що призвело до тривалого індо-пакистанського конфлікту.

Робота з політичною картою.

– Покажіть на карті незалежні країни, які утворились після ліквідації англійського колоніального панування в Індії.

Міні-презентація «Проблеми Пенджабу і Кашміру» (підготувати)

Висновок. 26 січня 1950р. набрала чинності конституція. Індія проголошувалася «суверенною демократичною республікою». Перший уряд очолив Дж.Неру. релігійні протиріччя спричинили до збройних зіткнень.

Запитання:

1. У зв'язку з чим на території колишньої Британської колонії утворилося дві держави – Індія і Пакистан?

2. Назвіть дату здобуття Індією незалежності.

3. Коли Пакистан проголошено республікою?

2. Політична та правова система Індії.

Доповідь + презентація учня (випереджальне завдання).

Президент Індії або **Раштрапаті** – [глава держави Індійської Республіки](#), перший громадянин Індії, Верховний головнокомандувач її [Збройними силами](#). Теоретично, президент володіє значною владою, але на практиці, за деякими виключеннями, більшість владних повноважень здійснюються [Радою міністрів Індійської Республіки](#), на чолі з [прем'єр-міністром](#). Президент, здебільшого, виконує представницькі функції, лише формально затверджуючи рішення ради міністрів та парламенту. У ряді випадків він має право розпустити парламенти штатів, а також володіє правом помилування засуджених.

Прем'єр-міністр Індії – [глава уряду Індійської Республіки](#) і голова її [Ради міністрів](#). Призначається [Президентом Індії](#) із запропонованих парламентом кандидатур, фактично є представником партії, що формує більшість в парламенті.

3. Основні напрямки у внутрішній і зовнішній політиці Джавахарлала Неру та Індіри Ганді.

Основи державного ладу, внутрішньої та зовнішньої політики Індії закладені за прем'єр-міністра Джавахарлала Неру 1947 – 1964 рр.

Виступ + презентація учня про Джавахарлала Неру (біографія).
(випереджальне завдання)

Учитель. Після смерті Дж. Неру прем'єр-міністром Індії стає Л. Б. Шастрі, який дотримувався курсу Неру. Але у 1965 р. виникає новий військовий конфлікт з Пакистаном через Кашмір. Індії і Пакистану за допомогою міжнародних політичних сил вдалося владнати ситуацію. В січні 1966 р. Л. Б. Шастрі несподівано помирає. Новим прем'єр-міністром стає донька Дж. Неру – Індіра Ганді. Вона мала гарну освіту. В уряді Шастрі займала посаду міністра інформації та радіомовлення.

<https://www.youtube.com/watch?v=nIZwuJ0KN5g>

https://www.youtube.com/watch?v=h0pJR_QuOt8

Показ відеофрагменту «Індіра Ганді – історія дивовижної жінки в Індії».

Робота з історичним документом.

Із виступу Індіри Ганді по Всеіндійському радіо 20 січня 1966 р.

«Із хвилюванням душі берусь я за розв'язання величезних проблем, що стоять перед нами. Сили та впевненості додають мені вчення, що їх заповіли Ганді та мій батько, а також власна моя безмежна віра в індійський народ. В останні роки, як і в минулому, він продемонстрував прагнення і спроможність впоратися з новими труднощами. На цій традиційній для Індії основі ми здатні протистояти будь-яким випробуванням... Сьогодні я знову повторю клятву вірності ідеям творців нашого суспільства – ідеям демократії та секуляризму, планової економіки і соціального прогресу, миру та дружби між народами».

Запитання

1. Якими головними принципами керувалась І. Ганді в політиці?
2. На яких відомих діячів Індії вона посиляється і чому?

Робота з таблицею.

«Внутрішня і зовнішня політика Індіри Ганді»

Внутрішня політика	Зовнішня політика
націоналізація банків; передача до рук держави експортної та імпоротної торгівлі; організація торгівлі товарами широкого вжитку у містах і сільській місцевості; обмеження діяльності монополій; продовження аграрної реформи; зменшення податку на невеликі ділянки землі; скасування пенсій та привілеїв для князів; запровадження надзвичайного стану 1975 р.; заборона страйків; порушення громадянських прав і свобод; антигуманні методи розв'язання демографічної проблеми (примусова стерилізація).	Співробітництво із СРСР. У грудні 1971 р. Індія розпочинає війну проти Пакистану і доводить її до успішного кінця. Після цього авторитет Індії на міжнародній арені зростає.

Запитання:

1. У чому полягали особливості внутрішньополітичного курсу І. Ганді?
2. Визначте основні напрями зовнішньої політики Індії після Другої світової війни.

Пояснення вчителя.

Економічна ситуація в країні погіршується, формується опозиція уряду І. Ганді. На виборах 1977 р. І. Ганді програла. В ІНК відбувається розкол. І. Ганді створює власну партію – ІНК(І).

В економіці країни назріває критична ситуація, і в 1980 р. І. Ганді знову стає прем'єр-міністром. Але в цей період активізуються сепаратистські тенденції в країні. 31 жовтня 1984 р. І. Ганді вбита сикхськими екстремістами.

Робота з історичним документом

«Прагнучи створити державу Халістан на території Пенджабу (північно-західної частини Індії), сикхські сепаратисти закликали до

розчленування Індії, тероризували населення, вбивали небажаних їм політичних і громадських діячів, провокували зіткнення між різними релігійними громадами. Сикхи організували низку диверсій на залізницях, індійських авіалайнерах. Навесні 1984 р. захопили Золотий храм в Амрітсарі, перетворивши його на штаб-квартиру. Операція урядових військ «Блакитна зірка» з очищення храму від терористів не тільки не поставила крапку в розв'язанні пенджабської кризи, а й стала відправним пунктом для її подальшого трагічного розвитку – убивства сикхськими екстремістами прем'єр-міністра І. Ганді 31 жовтня 1984 р.».

Запитання

У чому суть проблеми сепаратизму в Індії?

Вчитель узагальнює. Діяльність І. Ганді мала загалом позитивне значення для соціально-економічного розвитку Індії. Проте складність проблем усередині індійського суспільства унеможливила успішне завершення реформ.

4. Розвиток Індії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Виступ + презентація учня про Раджива Ганді. (випереджальне завдання)

Вчитель узагальнює.

У грудні 1984 р. прем'єр-міністром Індії стає син І. Ганді – Раджив Ганді, який спрямував свої зусилля на:

- подальше зміцнення єдності країни;
- боротьбу проти сепаратистів;
- боротьбу проти «старих ворогів» індійського суспільства: бідності, безробіття, неписьменності, хвороб.

Раджив Ганді, лідер партії Національний конгрес (І), убитий під час виборів 1991 р. тамільськими націоналістами через його рішення направити війська до Шрі-Ланки для допомоги шрі-ланкійській владі у придушенні повстання тамілів.

Пояснення вчителя.

До середини 1990-х років в політиці Індії домінував ІНК, яку очолювали представники сім'ї Неру-Ганді. З 1998 р. Бхаратія Джаната партія (БДП) почала виконувати провідні ролі. З 1998 – 2004 рр. БДП очолила уряд та створила більшість в палатах парламенту Індії, а керівником уряду обраний Атал Біхарі Ваджапай. Але після нападу на потяг з паломниками в 2002 р. почалася різанина в м. Гуджарат, на яку доволі м'яко відреагували державні структури. В 2004 р. на парламентських виборах опозиційна тоді партія Національного Конгресу досягла перемоги під керівництвом Соні Ганді. Але створивши коаліцію та маючи більшість в парламенті, Соня Ганді відмовилася від поста прем'єр-міністра через сумну долю своїх родичів на цій посаді. Тому 22 травня 2004 р. Манмохан Сінгх став головою уряду Індії. А в 2009 р. Манмохана Сінгха переобрано прем'єр-міністром. 21 травня 2014 р. Нарендра Дамодардас Моді обраний прем'єр-міністром Індії.

Рам Натх Ковінд – індійський державний діяч, президент Індії. Був губернатором Біхару з 2015 до 2017 року. Ковінд призначений кандидатом у президенти від правлячої партії і виграв вибори в 2017 році.

Перелік президентів Індії в хронологічному порядку:

1. Раджендра Прасад 1950 – 1962 рр.
2. Сарвепаллі Радхакришнан 1962 – 1967 рр.
3. Закір Хусейн 1967 – 1969 рр.
4. Варахагірі Венката Гірі 1969 – 1974 рр.
5. Фахрутдін Алі Ахмед 1974 – 1977 рр.
6. Неслам Санджіва Редді 1977 – 1982 рр.
7. Заїл Сінгх 1982 – 1987 рр.
8. Рамасвами Венкатараман 1987 – 1992 рр.
9. Шанкар Шарму 1992 – 1997 рр.
10. Кочеріл Раман Нараянан 1997 – 2002 рр.
11. Абдул Калам 2002 – 2007 рр.
12. Пратібха Патіл 2007 – 2012 рр.
13. Пранаб Кумар Мукерджі 2012 – 2017 рр.
14. Рам Натх Ковінд від 2017 р. –

V. Узагальнення та систематизація знань.

Метод «Займи позицію»

Хто на вашу думку із державних діячів найбільше вплинув на розвиток Індії?

VI. Підсумки уроку

На сьогодні значна частина населення Індії проживає в злиднях, близько половини населення залишається неписьменною, зберігається високий рівень безробіття. Серед соціально-економічних, національних та релігійних залишається актуальною демографічна проблема. Населення Індії щороку зростає на 14 млн. чоловік і сьогодні перевищує 1 млрд чол.

Активною залишається зовнішньополітична діяльність країни.

Зокрема, налагоджуються українсько-індійські зв'язки. Протягом тривалого часу українські підприємства традиційно співпрацюють з індійськими компаніями. Взаємовигідна торгівля між Україною та Індією є важливим фактором зміцнення співробітництва між обома країнами.

Вчитель аналізує роботу учнів на уроці, виставляє оцінки.

VII. Домашнє завдання. Опрацювати параграф 18 підручника Т.Ладиченко Всесвітня історія. Київ. 2019
<https://drive.google.com/file/d/1Zi1B0hGNIPXX8V9ky0MPErFP1c7CbiuD/view>